

137) 8560
~~227~~

1769, 35.
9

PROCANCELLARIVS
CHRISTIANVS LYDOVICVS
STIEGLITZ

S V M M I S
I N I V R E H O N O R I B V S

DOCTISS. CANDIDATVM

DOMINVM

IOH. IAC. HENR. HERRMANNVM

LIBER. ART. MAGISTRVM

DIE XVI. NOVEMBR. MDCCLXIX.

O R N A T V M I R I

NOTVM FACIT

E T

FAMVLIS AEGROTANTIBVS AVT EORVM
MORTVORVM HAEREDIBVS MERCEDEM INTEGRAM ANNAM
PRAESTANDAM, ATQVE SOSTRVM PRO EORVM SALVTE
RECVPERANDA SOLVENDVM ESSE
DEMONSTRAT.

um me inopinantem et negotiis districtum
praefens officium deprehendat, neque de
qua potissimum re tempori et solennitati
congrua agam, statim in mentem veniat; li-
ceat mihi, cum interdum multos, animad-
uertissem, seruos non admodum bene curasse, sed eos adeo
pro animalibus habuisse, *famulis aegrotantibus vel morientibus
aut eorum haeredibus totam mercedem promissam porrigendam esse,*
iure ciuili et naturali pro viribus corroborare.

Iam quidem aduersarii mei ratione satis probabili ince-
dunt, et aegrotantibus famulis seu eorum mortuorum hae-
redibus mercedem saltem pro rata temporis quo seruitia
praestiterint, dandam, neque adeo liberales dominos esse de-
bere contendunt; hanc enim aiunt pro opera promissam esse,
quae tamen ab aegroto aut mortuo non peracta fuerit, com-
moti auctoritate *Leg. 4 ff. de officio assessorum*, vbi Comitibus
Legati Caesaris ante tempus successorem accipientis salarium
integrum non praestandum esse legitur, item *Leg. 15. §. 6. ff.*

A 2

loc.

IV

loc. cond. et Leg. 120. ff. de Reg. Iuris. Cum tamen videant quodam modo, hanc suam sententiam in genere ponendam non esse, limitibus eam circumscribunt, quo meae opinioni aliquid tamen concedere videntur, atque mercedem, si ipse conductor operae in culpa sit, quo minus ea praestari possit, ut si mortuus sit conductor, seruis esse concedendam, et si merces iam soluta fuerit, eam repeti non posse, aliamque rem esse, an locator nondum solutam mercedem actione petere, aliam an conductor operae solutum pretium repetere possit, dicunt. Videamus itaque, quibus et an firmis fundamentis imposita sit aduersariae partis sententia. Equidem haec in re contendere nolo, si quis pactum de opera per plures annos praestanda cum domino inierit, hunc, si ille vel primo statim anno mortuus fuerit, et mercedem in omnes pacti annos soluere debere; sed cum omnes paciscentes de certo pretio, mercede et pensione annuatim soluenda, inter se conuenire soleant, hanc annuam mercedem eius anni, quo locator mortuus sit, non in menses seu septimanas quibus vixerit, diuidendam, nec si aegrotus tantum fuerit, hanc temporis ratam detrahendam, sed quod per annum promissum, totum praestandum esse. Ad *Leg. 4. ff. de officio aess.* si primum accedimus, videmus, eam aliter et ita esse explicandam, ut dicamus, Comitibus deberi salarium, Legato Caesaris diem functo, quia in ipsis nulla culpa, sed in morte legati quaerenda; hoc casu ex fisco Caesaris salarium ipsis porrigitur: aliam vero esse rationem, si legatus successorem ante tempus, quia non satis curate et rite functus officio fuerit, in poenam acceperit; hoc tempore Caesarem Co-

miti-

mitibus a Legato electis salarium non praestare, cum Caesar iis nihil promiserit; non autem hac lege probatur et Legatum liberum esse a datione salarii Comitibus suis, cum quibus ipse pactum inierit. *Leg. 15. §. 6. ff. Locati cond.* Cum quidam, naue amissa, uecturam, quam pro mutua acceperat, repeteret, rescriptum est ab Antonino, non immerito procuratorem Caesaris ab eo uecturam repetere, cum munere vehendi functus non sit. Si sensum adspicimus, videmus hic singularem esse casum et dispositionem, et contractum innominatum initum fuisse, in quibus, licet per eum non steterit, poenitentiae locus est, *Leg. 5. pr. ff. causa data*, nautamque plane nihil hic praestitisse; quod aliter in famulo iam seruiente, aegrotto, aut moriente esse deprehendimus. *Legem* ultimo loco oppositam *120. ff. de Reg. Iur.* Nemo plus commodi haeredi suo relinquit, quam quod ipse habuit, contrariam meae sententiam firmare, quisque et ea lecta, et pensitatis quae sum propositurus, negabit.

Iam primum aduersariorum arma, et leges quibus in limitationibus utuntur, ante oculos sumamus, earum rationes inspiciamus, additisque aliis, certam quandam normam in causa nostra mercedis ponamus. Sancitum videmus *Leg. 38. ff. loc. cond.* Qui operas suas locauit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non stetit, quo minus operas praestet. Aduocati quoque, si per eos non stetit, quo minus causam agant, honoraria reddere non debent; et *Leg. 19. §. 9. eod.* Cum quidam Exceptor operas suas locasset, deinde is, qui eas conduxerat, decessisset, Imp. Antoninus rescripsit ad Libellum Exceptoris: Cum per te non stetisse proponas, quo minus locatas operas An-

tonio Aquilae solueres, si eodem anno mercedes ab alio non accepisti, fidem contractus impleri, aequum est.

In casa itaque quo conductor operae mortuus est, datam esse mercedem nec datam repetendam concedunt, et, conductorum voluntate, translata mercede, his conditionem, cum causa in eius obitu quaerenda, quo minus promissa praestari queant, et locatores parati sint; simul vero etiam locatoribus operae nondum solutam quaerere actionem negant, ex ratione, quia merces operae praestitae aestimatio fit. Sed quis non videt, si hanc ultimam rationem ponant, sibi contraria defendere adversarios, et conductoribus eadem de causa, quod merces operae praestitae aestimatio fit, opera non praestita ius esse debere, datam mercedem repetendi. Alia autem via procedendum certamque aliam generalem regulam formandam esse, cum ex propositis, tum sequentibus legibus perspiciemus. Deprehendimus Leg. 24. ff. de condit. et demonstr. *Iure civili receptum, quoties per eum, cuius interest conditionem impleri, fit, quo minus impleatur, ut perinde habeatur, ac si conditio impleta fuisset;* et Leg. 39. ff. de R. I. *In omnibus causis pro facto accipi id, in quo per alium morae fit, quo minus fiat;* et Leg. 1. §. 13. ff. de extr. cognit. *Diuum Severum ab haeredibus aduocati, mortuo eo, prohibuisse mercedem repeti, quia per ipsum non steterit, quo minus causam ageret.*

Jam si haec omnia ponderamus, videmus in quaestione, an merces soluenda sit, nec ne, naturale aequum et bonum sequen-

sequendum et ita procedendum, hancque regulam ponendam esse: Mercedem esse dandam, etiam non praestita a locatore opera, si per hunc non stetit, quo minus praestiterit; in eius enim potestate non fuit, promissum seruitium peragere, hacque de causa illud praestitisse videtur, aequae ac in eo, si dominus sine causa famulum dimiserit, hunc plenam soluere mercedem statuunt, sufficit eum paratum fuisse, etsi forte casu impediatur; ut in aduersariorum causa, qua merces a locatore, conductore mortuo, repeti non poterat, quia casus, mors nempe conductoris, locatorem ab opera arcebat. Eadem est ratio in locatore mortuo aut aegrotato; ad casum praestandum nullo iure adigi potest; et culpam eum hic commississe non videmus; per eum non stetit, quo minus promissa seruetur, licet in ipsius corpore et fato impedimentum deprehendatur; paratum eum fuisse ad officia peragenda censendum; quis enim cum voluptate aegrotet, aut libenter e vita decedat? Scriptum legimus L. 4. §. 5. ff. de stat. lib. *Seruire nobis intelliguntur etiam hi, quos curamus aegros, qui cupientes seruire, propter aduersam valetudinem impediuntur.*

Non igitur pro rata temporis soluenda merces aegrotato aut, eo mortuo, eius heredibus, cum per eum non steterit, operas ad finem perducere. Merces pro officio, nec, cum haec causa sit indiuidua, pro huius vel illius diei opera conceditur; licet itaque nihil hoc casu agat seruus aut famulus, sufficit eum fuisse paratum; atque hanc nostram regulam omni tempore et omni casu seruata et adhibitam fuisse

se Iure Civili, in famulis aequae ac in honoratis, ut ex *Tit. ff. de off. assessor.* perspicimus, quibus totum salarium annuum constitutum, datum, licet ipsi medio tempore in fata concesserint, et nostro tempore, amicorum Principum, Consiliariorum, Professorum, Senatorum, ministrorum verbi diuini aliorumque decessu obseruari cernimus. Hoc in loco satis apto liceat mihi adhuc contendere, dominos ratione vulneris aut damni in seruitio accepti ad expensas in cura aegrotantis famuli factas restituendas obligari. *Carpzovius P. II. Const. 51. Def. 14.* dominum ab hac obligatione liberum, eumque seruo nil nisi mercedem pro labore et opera praestita debere iudicat, additque aliam esse rationem damni accepti et vulnerum, aliam rerum in seruitio amissarum, ductus Glossa, satis magna auctoritate, in *art. 6. Lib. 3. Landr. lit. a.* et sententiis Dicafterii nullo argumento ornatis. Jam vinculo amoris Christiani dominum adigi posse relinquam: major enim plerumque videtur vis esse in argumento a natura et Iure civili petito. Si seruus labore et opera curate peracta, nam negligentem et oscitantem adeo puniendum censeo, morbo, damno aut vulnere opprimitur, nonne quisque auctorem huius rei in seruitio, et culpam in domini voluntate deprehendet? Fac dominum iubere, in scala vacillante libros alte repositos quaerere, hocque tempore seruo humi procumbenti crus suffringi; et Iure naturae et civili dominum ad curam adhibendam praestandasque in hanc rem impensas adigendum esse, quisque putabit. Mirandum maxime *Carpzouium* addere: „alia est ratio rerum famuli in seruitio amissarum, quas si famulus adhibuerit, „domi-

„dominus damnum iis datum resarcire tenebitur, quia
 „persona famuli, non res eius, domino sunt obligatae.
 Nonne membra pretiosiora rebus? Lectoribus iudican-
 dum relinquo, an recte conclusum, eo quod persona fa-
 muli seruit, et membra eius, cum sine iis nemo aliquid age-
 re et porrigere possit, ita domino esse consecrata, vt, si in
 seruitio corrumpantur, damnum hocce a domino non resar-
 ciendum, dolor non moderandus, aut miserabilis vita eius
 non lenienda sit.

Sed quæ huic rei adjici possint, mittamus, et acceda-
 mus ad Virum Praenobilissimum

IOHANNEM IACOBVM HENRICVM
 HERRMANNVM

qui natus est die xxiii Oâ. a C. N. cloloccxxxii
 Vorsfeldae in Ducatu Brunsvicensi, patre Johanne Go-
 dofredo, vestiario, et matre Anna Dorothea Schulzia.
 Horum honestissimorum parentum cura factum est, vt
 litteras latinas et graecas doceretur a magistris scholae
 Grifisbergae in Pomerania citeriore, cuius rector Wich-
 mannus eum non modo publica, sed etiam priuata di-
 sciplina instituit. Postea in Saxoniam delatum Püchauiae
 porro erudit Güttnerus, a quo et hebraicas litteras ac-
 cepti. Erat eo loco juri dicundo praefectus Hofman-
 nus. Istius igitur commendatione Lipsiam venit ad

B

Grae-

Graefium, Virum Consultissimum, a quo est in domum receptus, atque institutioni Kelneri A. M. creditus. In Academiae Album inscriptus A. cloccliv. Rectore Kappio, scholas plurimas omnis generis et publicas et privatas magno et indefesso studio paullatim frequentavit. Interfuit praelectionibus Ernestii in Ciceronem, aliosque scriptores veteres latinos, item in artem rhetoricam et historiam vniuersalem, Gellerti in varias partes litterarum, Baueri A. M. in Horatium, Heatschii A. M. in Ciceronem, Ernestii junioris in patris sui initia doctrinae, solidioris, itemque in Suetonium, Clodii in Horatium, Juvenalem et Ciceronem, Rudolphi A. M. in disciplinas mathematicas, Crusii in Philosophiam vniuersam, Theologiamque Christianam dogmaticam, Winkleri in Chemiam Boerhauianam, Boehmii in historiam statuum, Sammetii in historiam imperii. Juris doctrinam auspicatus est ab ejus Historia, ducibus Hommelio, Ill. Ordinis Ordinario, Bachio, Platnero, Sammetio, Conrado. Jus naturae didicit a Sammetio; Jus Ciuile Romanum a Platnero, Zollerro, Richtero, Sammetio, Conrado; Germanicum a Wiefandio, Canonicum a Zollero et Breuningio, Criminale ab eodem Breuningio, Feudale a Sammetio, Processum, et quae ad Praxin pertinent a Bauero, patre, et Boernero; referendi artem a Zollero. Disputando exercuit se magistris Platnero et Graefio. Medicinae partem eam, quae diaetae praecepta tradit,

cognouit a Boernero expositam. Anno 1615 CCLXII libellum, *de Virginum Vestalium Iure deprecandi proreis*, sub WILKII praesidio publica disputatione defendit. Cum interea per annos tres duorum filiorum Caesaris, Rei Bellicae Commissarii Primarii, magistrum in hac Academia egisset, in Thuringiam accessit, annum vnum et dimidium in arce Beichlingia Comitem Illustriss. ab Auersperg instituit, deinde cum eo ad nos reuersus studia ejus academica per triennium rexit. Anno MDCCLXVII probata Iuris doctrina, Candidatus Juris et Baccalaureus creatus est. Notarius Publicus ab Amplissimo Senatu Lipsiensi; mox inter actores caussarum legitimus relatus. Anno praeterito spectatae legitimis tentaminibus doctrinae praemium, summos Philosophiae honores ab Amplissimo Philosophorum Ordine tulit. Ab eo tempore operam dedit Illustrissimo Comiti a Marschall, cujus studia academica per annum vnum et dimidium direxit. Proximo mense Octobri Ampliff. Philos. Ordinis concessu dissertationem Iuris naturalis, *de jure gladii*, publice ad disputandum propositam, defendit.

Superatis his ad altiora studiis, ordinem nostrum Ictorum, ut ipsi summos in Iure honores largiri velit, rogauit; et examini- bus legitime atque cum laude ad finem perductis, ordo hos ei tribuendos decreuit. Pro more itaque die XV. Nov. L. 12. *Cod. de usufr. et habit. et minist. seru.* interpretabitur, et insequenti Dissertationem *de variis caussis*

infanticidiorum defendet. Quo publico colloquio peracto, Vir Consultissimus et Excellentissimus, Collega suavissimus, Dn. IOHANNES THEOPHILVS SEGERVS I. et Ph. D. Tit. d. V. S. Prof. publ. Facult. Iur. Lips. Assessor etc. potestate a me Procancellario accepta, eum summis in iure honoribus, excepta spe in Ordine nostro succedendi, ornabit. Quem actum vt Rector Academiae Magnificus, Comites illustrissimi, vtriusque Reipublicae Proceres, et generosissimi nobilissimique Academiae Ciues praesentia sua solenniorem reddere velint, enixe rogo. Dabam Lipsiae die XII. Noubr. MDCCC LXIX.

LIPSIAE

EX OFFICINA BREITKOPFIA.

P. 440.

ULB Halle

004 053 532

3

sb

37) 550
~~550~~

1769³⁵
9

PROCANCELLARIVS
CHRISTIANVS LVDOVICVS
STIEGLITZ

S V M M I S
I N I V R E H O N O R I B V S

DOCTISS. CANDIDATVM

DOMINVM

IOH. IAC. HENR. HERRMANNVM

LIBER. ART. MAGISTRVM

DIE XVI. NOVEMBR. MDCCLXIX.

O R N A T V M I R I

NOTVM FACIT

ET

FAMVLIS AEGROTANTIBVS AVT EORVM
MORTVORVM HAEREDIBVS MERCEDEM INTEGRAM ANNVAM
PRAESTANDAM, ATQVE SOSTRVM PRO EORVM SALVTE
RECUPERANDA SOLVENDVM ESSE
DEMONSTRAT.

